

A Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság ajánlása a drónokkal megvalósított adatkezelésekről

TARTALOMJEGYZÉK

1. Általános jogi elemzés	6
2. A jogalkotónak szánt ajánlások	8
3. Állami célú felhasználásra vonatkozó ajánlások	17
4. A kereskedelmi célú felhasználásra vonatkozó ajánlások	19
5. A magáncélú felhasználóknak szóló tanácsok	22

Kézzelfogható az a tendencia, hogy az ún. drónok¹ egyre inkább elterjednek Európában és Magyarországon. Ezen új technológia számos lehetőséget nyit meg a katonai felhasználáson túl az ipar, a mezőgazdaság és a kereskedelem területén, elsősorban a repülő szerkezetekre szerelt eszközök (mozgóképfelvevő kamera, fényképezőgép, csomagszállító, hő szenzor, infrakamera, GPS jeladó, bluetooth, WiFi jeladó, mozgás érzékelő, arcfelismerő, biometrikus szkennerek stb.) diverzifikált és kombinálható felhasználási módjai által. Tekintettel azonban térbeli elhelyezkedésükre, mozgásuk specifikus jellegére és arra, hogy általuk gyakran személyes adatokat kezelnek, használatuk magánszféra- és adatvédelmi kérdéseket is felvet. Jelenleg a drónok használatának jogszabályi alapjaira vonatkozóan megállapítható, hogy *a polgári repülés területén közös szabályokról és az Európai Repülésbiztonsági Ügynökség létrehozásáról, valamint a 91/670/EK tanácsi rendelet, 1592/2002/EK rendelet és a 2004/36/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló 216/2008/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet Második Melléklete*² kimondja, hogy a 150 kg-ot meghaladó távirányított repülőgépek biztonsági követelményeit az Európai Repülésbiztonsági Ügynökség rendeleti úton szabályozza. Ezzel szemben a 150 kg alatti távirányított repülőgépek repülésbiztonsági szabályait a tagállamok Légügyi Hatóságai állapítják meg. Magyarországon a távirányított repülőkre, így a drónokra vonatkozóan nincs külön jogszabály, a tárgykört részletesen szabályozó törvény előkészítés alatt áll. A törvény hatálybalépéséig használatuk csak egyedi engedély alapján lehetséges, a hatósági engedélyeket a Nemzeti Közlekedési Hatóság Légügyi Hivatala adja ki.

A drónok széles körű elterjedésre azonban számítani lehet, elsősorban azért, mert könnyen variálható kiegészítőkkal felszerelve költséghatékony megoldásokat kínálhatnak a kereskedelmi célú felhasználóknak, míg a magáncélú felhasználók az új technológia kényelmi, szórakoztató, hatékonyságjavító funkcióit használhatják a jövőben ki leginkább. Nem elhanyagolható azon előnyök száma sem, amely a technológia használatának állami feladatok ellátása során jelentkezhetnek. Legtipikusabban ide sorolható a katasztrófavédelmi, bűnmegelőzési, rendvédelmi, határrendészeti, életvédelmi, egészségügyi, stb. célú felhasználásuk.

¹ Az ICAO meghatározása szerint a távolról irányított repülőgépek, így a drónok is a pilóta nélküli repülőgépek egy alcsoportjába tartoznak. A pilóta nélküli repülőgép angolul Unmanned Aerial Vehicle, UAV, am. „személyzet nélküli légi jármű” olyan légi jármű, amely nem igényel irányító személyzetet, a repülést önállóan, emberi beavatkozás nélkül végzi. A Remotely Piloted (Aerial) Vehicle, RPV, vagy Remotely Piloted Aircraft System, RPAS, a „távolról irányított (légi) jármű” egy olyan szerkezet, amely egy távolról irányított repülőgépből, a repülőgépre felszerelhető, konfigurálható eszközökből a szükséges irányító, vezérlő egységekből és minden egyéb a repülés bármely időszakában szükségessé váló eszközökből, rendszerekből áll. (Forrás: ICAO rendelet CIR328, 2011) A drón (az angol drone = here (méh) szóból) kezdetben katonai feladatokra alkalmazott olyan repülőeszköz, mely valamilyen ön- vagy távirányítással (leggyakrabban a kettő kombinációjával) rendelkezik, emiatt fedélzetén nincsen szükség pilótára. (forrás: Wikipedia)

² A polgári repülés területén közös szabályokról és az Európai Repülésbiztonsági Ügynökség létrehozásáról, valamint a 91/670/EK tanácsi rendelet, 1592/2002/EK rendelet és a 2004/36/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló 216/2008/EK (2008. február 20.) európai parlamenti és tanácsi rendelet Második Melléklete, HL L 79

Általánosságban kiemelendő, hogy önmagában nem a drónok használata jelent adatvédelmi problémát, hanem a drónokra szerelhető kiegészítőkkel megvalósuló atipikusnak mondható adatkezelés. A legfőbb eltérés az eddigi adatkezelésektől az, hogy még a rendeltetésszerű használat is nagyon erős behatolást jelenthet a személyek a magánszférájába, hiszen az eszköz képes arra, hogy válogatás nélkül gyűjtsön adatokat mindenről, ami a látókörébe kerül, amely látókör az eddigi hasonló technológiák használati tapasztalataival összevetve szokatlanul széles és igen gyorsan változtatható. A drón, ha nincs rá irányadó szabályozás követhetetlen és kikerülhetetlen (szemben egy helikopterrel szerelt kamerával, vagy egy fix vagyoni védelmi kamerarendszerrel), képes arra, hogy mozgó személyeket, tárgyakat kövessen, anélkül, hogy erre az érintettek felfigyelnének. Ezen új technológia segítségével az adatkezelő könnyen képessé válhat rejtett megfigyelésre, hiszen a megfigyelést lehetővé tevő szállító eszköz (a drón) egészen kis méretű is lehet, nehezen, vagy egyáltalán nem észlelhető és gyors, sok esetben észrevétlen helyváltoztatásra képes. Megállapítható, hogy a sport- és modellrepülőktől, léggömböktől és egyéb repülő eszközöktől, azokra potenciálisan rögzíthető képfelvételekhez képest a drónok funkciói és tulajdonságai nagymértékben eltérnek, amely miatt kijelenthető, hogy a drón technológia minőségében újat hoz a régebbi technológiákhoz képest. A drón által megvalósított adatkezelés ezeken felül teljesen automata rendszerben történik, így menet közben nehéz, vagy lehetetlen változtatni rajta. Szintén fontos eltérést mutat azon jellemzője is, hogy az egy-egy repülés során rögzíthető adatmennyiség és adatok fajtáinak széles skálája az eredeti céltól eltérő, így akár készletező adatgyűjtésre is alkalmassá teszi ezen új technológiát. A drón által megvalósított adatkezelés a levegőben megy végbe, vagy olyan adat a tárgy, amelyet a levegőből, eddig szokatlan magasságból, pozícióból vettek fel, és amelyek gyűjtését az adatalany legtöbbször nem is érzékeli, de ha még tudomást is szerez róla, nem tudja, az érintett jogait kivel szemben kell, lehet gyakorolnia. Kijelenthető, hogy ezen új technológia nem megfelelő használata lehetőséget nyújt az egyének magánszférájának nagyarányú megsértésére és a technológia pusztán léte is a magánszféra határainak kitolódása irányába hat, elsősorban azért, hogy a drón a levegőből, nagy távolságból képes személyes adatokat gyűjteni, így olyan területeken is számolnia kell az állampolgároknak legintimebb magánszférájuk elleni hatásokkal, ahol eddig nem számítottak ilyen beavatkozásra. Megjegyzendő, hogy a drónok használata úgy is befolyásolhatja a magánszférát, az arról alkotott képet és közfelfogást, ha azok nem is rögzítenek személyes adatot. A drónokkal megvalósított adatkezeléshez hasonló, a technológia képességeiből eredő magánszféra- és adatvédelmi aggályok egyik hasonló technológiánál sincsenek ilyen mértékben jelen.

A drónok pusztán jelenléte az alábbiak szerint befolyásolhatja a magánszféra sértetlenségét és az egyéb emberi jogokat:

- a megfigyeléstől való félelem, változást idézhet elő a magánszemélyek viselkedésében;
- a drón használatával minden eddiginél könnyebbé és egyszerűbbé válik a személyek pszichikai és fizikai méltóságának megsértése;
- a magánszemélyek számára a technológia egyelőre átláthatatlan, követhetetlen;
- az eredetileg eltérő célból történő adatkezelés veszélye kifejezetten magas;
- az emberi test anonimitásának, az emberi méltóságnak nagyfokú sérülékenysége;
- magánlakás, magánterület zavartalanságának nagyfokú sérülékenysége;

- a szabadsághoz és biztonsághoz való jogra, az egyesülési szabadságra, a gyülekezési szabadságra, a vallásszabadságra, a véleménynyilvánítás szabadságára és a hátrányos megkülönböztetés tilalmára kifejtett negatív hatások jelentősége.

A fentiekre tekintettel és arra, hogy ezen teljesen új technológia rövid időn belüli, széles körű elterjedésére lehet számítani, a Hatóság ajánlásban foglalja össze a jogalkotónak és a felhasználóknak szóló iránymutatásait. A jelen iránymutatás a drónok civil felhasználásának adatvédelmi kérdéseit járja körül. A katonai célú felhasználás ezen ajánlásnak nem tárgya. A Hatóság fenntartja a lehetőségét annak, hogy jelen ajánlásán a születendő jogszabályok, a formálódó hazai és nemzetközi tudományos vélekedések és az új technológia közmegítélésének változása fényében változtasson.

Sokféle módon lehet elemezni a kérdéskört³, de a Hatóság saját elemzésében három fő felhasználói kategóriát különböztet meg, az állami, kereskedelmi és magáncélú felhasználást, és e három felhasználási területre vonatkozóan kíván ajánlásokat megfogalmazni a következő célok érdekében. Az állami célú felhasználásra vonatkozóan, amely jogszabályok alapján megy döntően végbe a jelen ajánlás annak érdekében kíván javaslatokat megfogalmazni, hogy a drónok használatával megvalósuló adatkezelés az irányadó törvényekben meghatározott célokból menjen végbe és ne irányuljon titkos megfigyelésre, készletező adatgyűjtésre, adatkezelésre⁴. Az ajánlás a kereskedelmi célú⁵ felhasználásra vonatkozóan a magánszféra- és adatvédelmi megfontolásoknak egy hatósági engedélyezési eljárás keretében való érvényre juttatása érdekében tesz javaslatot, leginkább azért, hogy a technológia használatával érintett alapjogok megfelelő védelmet kaphassanak. A Hatóság végezetül a magáncélú felhasználás esetében az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény (továbbiakban: Infotv)⁶ hatályának ezen felhasználási területre történő kiterjesztésére (kivételes jelleggel és csak a drónokkal megvalósított adatkezelésekre vonatkozóan) tesz javaslatot.

³ Drones in Canada: Will the proliferation of domestic drone use in Canada raise new concerns for privacy? Report prepared by the Research Group of the Office of the Privacy Commission of Canada (2013) https://www.priv.gc.ca/information/research-recherche/2013/drones_201303_e.pdf; In the picture: A data protection code of practice for surveillance cameras and personal information, UK Information Commissioner, (2014), http://ico.org.uk/news/latest_news/2014/~media/documents/library/Data_Protection/Detailed_specialist_guides/cctv-code-of-practice.pdf,

European Commission: Communication from the Commission to the European Parliament and the Council, A new era for aviation, Opening the aviation market to the civil use of remotely piloted aircraft systems in a safe and sustainable manner. Brussels, 8.4.2014. COM(2014) 207 final,

European Commission Enterprise and Industry Directorate-General, ENTR/2007/065: Study analysing the current activities in the field of UAV.

⁴ A Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság ajánlása a munkahelyen alkalmazott elektronikus megfigyelőrendszer alapvető követelményeiről. 2013.01.30. Online hozzáférhető: <http://www.naih.hu/files/Ajanlas-a-munkahelyi-kameras-megfigyelesr-l.pdf>

⁵ Ide értendő a gazdasági élet valamennyi felhasználási területén, azaz az ipar, a mezőgazdaság és a kereskedelem területén drónokkal folytatott adatkezelés

⁶ http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1100112.TV

1. Általános jogi elemzés

Magyarországon egyelőre a drónok civil használatára vonatkozó szabályozás előkészítés alatt áll. A Hatóság azon az állásponton van, hogy a jelen kérdést törvényi szinten szükséges szabályozni, amely törvénynek részét képeznék a drónok használatára vonatkozó speciális magánszféra- és adatvédelmi rendelkezések is. A Hatóság megítélése szerint az Infotv rendelkezéseire való utalás az alábbiakban kifejtettek szerint nem elégséges, külön, speciális törvényi rendelkezések szükségesek.

A drónok használatához kapcsolódó magánszféra- és adatvédelmi rendelkezések meghatározása során mindenképp figyelembe kell venni a létező nemzetközi (Emberi Jogok Európai Egyezményének⁷ 8. cikk, Európa Tanács 108-as Egyezménye⁸, 95/46/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv⁹) és a hazai jogforrásokat (Magyarország Alaptörvénye¹⁰, Infotv). Figyelemmel kell lenni a drónok használatára vonatkozó adatvédelmi szabályok megalkotása során a jogi tárgy speciális jellegére, egyes speciális tulajdonságaira is.

A drónokra vonatkozó szabályok megalkotásakor érdemes figyelemmel lenni az Európai Unió Bírósága C-293/12. és C-594/12. számú Digital Rights Ireland, valamint Seitlinger és társai egyesített ügyekben¹¹ (2004/24/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvvel¹²) hozott ítéletében foglaltakra is. Figyelemmel kell lenni elsősorban arra, hogy a Bíróság a Charta¹³ 7. (magánélethez való jog) és 8. (személyes adatok védelméhez való jog) cikkében foglalt alapjogok legmagasabb szintű érvényesülése mellett foglalt állást. Tekintettel arra, hogy a drónok mind állami, mind kereskedelmi és magáncélú felhasználása során személyes adatok tömeges gyűjtésére képesek, ezért mind az adatgyűjtésre vonatkozó szabályok megalkotásánál, mind a más célból gyűjtött adatok – állami szervek általi – átvétele szabályainak megalkotásánál figyelembe kell venni a Bíróság ítéletében az adatmegőrzési irányelv hiányosságait feltáró megállapításait is. Így érvényesíteni kell a szabályozás során azon garanciális alapelveket, hogy személyes adatot drónnal akár köz-, akár magáncélból csak célhoz kötötten és csak meghatározott időpontra, földrajzi területre és személyi körre kiterjedően lehessen gyűjteni és kezelni. Az adatgyűjtésnek és kezelésnek meg kell felelni az arányosság kívánalmának is, és szem előtt kell tartani, hogy csak a céllal arányos adatkezelés

⁷ Európa Tanács, Emberi Jogok Európai Egyezménye, CETS 005., 1950.

⁸ Egyezmény az egyének védelméről a személyes adatok gépi feldolgozása során, Európa Tanács, CETS 108., 1981.

⁹ 95/46/EK irányelv a személyes adatok feldolgozása vonatkozásában az egyének védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról (adatvédelmi irányelv), HL L 281., 1995

¹⁰ http://www.njt.hu/cgi_bin/njt_doc.cgi?docid=140968

¹¹ EUB C-293/12. és C-594/12. sz., Seitlinger és társai egyesített ügyek, 2014. április 8.

¹² Az Európai Parlament és a Tanács 2006. március 15-i 2006/24/EK irányelve a nyilvánosan elérhető elektronikus hírközlési szolgáltatások nyújtása, illetve a nyilvános hírközlő hálózatok szolgáltatása keretében előállított vagy feldolgozott adatok megőrzéséről és a 2002/58/EK irányelv módosításáról (adatmegőrzési irányelv), HL L 105., 2006., érvénytelenítve 2014. április 8-án

¹³ EU (2012), Az Európai Unió Alapjogi Chartája, HL C 326., 2012.

engedhető meg. Így a drónokkal megvalósuló adatkezelés esetében is érvényesíteni kell azt az igényt, hogy az adatkezelés törvényes jogalpból, meghatározott eljárás keretében, meghatározott személyekkel kapcsolatosan, vagy azok érdekében menjen végbe és ne készletező módon, nagy tömegekre kiterjedően, általános jelleggel. Mindenképp kiemelt figyelmet kell fordítani majd az eltérő célból gyűjtött adatok átvételére vonatkozó szabályok megalkotásánál, hogy az eljárásba megfelelő garanciális rendelkezéseket építsen be a jogalkotó mind az adatokhoz való hozzáférés, mind azok felhasználására vonatkozóan.

A drónok használatával megvalósuló adatkezelés esetében eltérő adatvédelmi rendelkezések megfogalmazása lehet kívánatos a más, hasonlóan tűnő szabályozási tárgyra (például köztéri kamerázásra, légi felvételek készítésére vonatkozó szabályokra) vonatkozó adatvédelmi szabályokhoz képest, hiszen a drónok használatával az előzőekben ismertetett atipikus adatfelvétel és adatkezelés is megvalósítható. Ezért a Hatóság nem tartja elegendőnek a más, hasonlóan tűnő szabályozási tárgyra (például köztéri kamerázásra, légi felvételek készítésére vonatkozó szabályokra) vonatkozó szabályokra történő utalást, hiszen a drónok használatával megvalósított adatkezelés számos a fentiekben ismertetett különleges jellemzőt tartalmaz, amely indokolja, hogy ezen adatkezelésekre külön szabályozás szülessen. A Hatóság a jelenleg hatályos szabályok analógia útján történő alkalmazását sem tartja kielégítő megoldásnak, hiszen a fentebb ismertetett speciális elemek egyik létező szabályra történő utalással sem szabályozhatók kielégítően. A köztéri kamerázásra vonatkozó szabályok elégtelenek, hiszen a drón, így a felvevő készülék sokszor észlelhetetlen és gyors helyváltoztatásra képes, szemben a térfigyelő kamerák statikus helyzetére és a kép-, vagy videó rögzítő berendezés jól látható mivoltára. A légi felvételek készítésére vonatkozó szabályokra történő utalás sem vezetne megnyugtató eredményre tekintettel arra, hogy a légi felvételeket jól észlelhető (látható, hallható), hatóságilag lajstromozott légi járművekből készítik, amelyekkel szemben a drónokat nem lajstromozzák, apró méretűek, sokszor észlelhetetlenek és nem minősülnek légi járműnek, amely indokok miatt is egy eltérő szabályozás indokolt. Az ún. Google Street View szolgáltatással összefüggő adatvédelmi követelmények, bár kétség kívül szolgálhatnak bizonyos kérdésekben támpontul a drónokra vonatkozóan is, eltérések nélküli alkalmazásuk azonban ezeknek sem kívánatos, hiszen ez esetben sem került számításba az adatrögzítő eszköz észlelhetetlen mivolta, gyors helyváltoztatási képessége, valamint az, hogy nem egy statikus adatfelvételtől, hanem akár online adatfelvételtől, streamelésről, időben gyakran ismételt adatfelvételtől van szó. Ezen túl a drón olyan területekre is „belát”, ahová más eszköz nem, olyan pozícióból képes adatokat rögzíteni, ahol eddig ilyenre nem kellett számítani és mindezt úgy is képes elvégezni, hogy az adatalany fel se figyeljen rá, hiszen hangjuk sem feltétlenül észlelhető.

2. A jogalkotónak szánt ajánlások

Az adatkezelés célja

A Hatóság javasolja, hogy a születendő törvény rögzítse, a drónokkal megvalósított adatkezelés csak jogszerű célból folytatható, amely igazodik az adatkezelés jogalapjához is. Nélkülözhetetlennek látszik ennek érvényesítésére egy engedélyezési eljárás, amely magánszféra védelmi és adatvédelmi hatásvizsgálatot is magába foglalna. Az engedélyezési eljárás lefolytatására a Légügyi Hatóság tűnik a legalkalmasabbnak, amelynek azonban az eljárás során a jelen ajánlásban is ismertetett adatvédelmi szempontokat is értékelniük, érvényesíteniük szükséges. A Hatóság egyes összetettebb adatvédelmi kérdés eldöntéséhez, ágazati ajánlások, iránymutatások kidolgozásával segítheti a Légügyi Hatóság ez irányú tevékenységét. Az adatkezelés céljának jogszerűsége engedélyezési eljárás során ellenőrizhető, így ennek keretében kerülne jóváhagyásra az eljárásra illetékes hatóság által.

Az engedélyezési eljárás során ezért a kérelmezőnek meg kell jelölnie az adatkezelés célját, jogalapját, idejét, helyét, tartamát, a Légügyi Hatóságnak pedig értékelnie kell, hogy

- Az adatkezelés célja jogszerű-e?
- Az adatkezelés engedélyezését megfelelő jogalapra történő hivatkozással kérik-e?
- Az adatkezelés a cél elérése szempontjából szükséges-e és arányos-e, illetőleg, hogy a megjelölt cél szerinti-e?
- Maradéktalanul teljesítette-e az adatkezelő a tájékoztatási kötelezettségét?
- Az adatkezelés törvényességének feltételei teljesülnek-e?

Az engedélyezési eljárás során a Légügyi Hatóságnak minimálisan meg kell vizsgálnia és az engedélybe kell foglalnia:

- az adatkezelő nevét, címét, elérhetőségét;
- az adatkezelés célját, helyét, idejét, tartamát;
- a rögzíthető személyes adatok körét és megőrzési idejüket;
- a tájékoztatási kötelezettség teljesítésének részleteit;
- a felhasznált adatrögzítő technológia és az adatbiztonsági rendszer(ek)nek lényeges elemeit;
- a nem szükséges személyes adatok törlésének, felismerhetetlenné, beazonosíthatatlanná, hozzáférhetetlenné tételének módjait;
- az érintetti jogok gyakorlása szempontjából kijelölt kapcsolattartó nevét, elérhetőségeit.

Hatály

Fontos, hogy a törvény személyi és területi hatálya kiterjedjen valamennyi, a magyar légtérben üzemelő drón által készített, vagy annak felhasználásával gyűjtött, illetve továbbított adatra csakúgy, mint az ország területén tartózkodó természetes és jogi személyre, jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaságra vonatkozó adatokra (függetlenül például a drón kiindulási és végcéljától).

Jogalap

Kiemelt jelentősége van, hogy a törvény meghatározza a személyes adatok kezelésének jogalapját. A Hatóság a törvényes jogalapok kérdésében megfelelőnek tartaná az Infotv. irányadó rendelkezéseire való utalást.

Szükségesség

Személyes adat az adatkezelés céljának megvalósításához szükséges mértékben és ideig kezelhető csak. Ezért a Hatóság azt javasolja a jogalkotónak, hogy ezen alapelv érvényesítése érdekében legyen figyelemmel az ún. privacy by design elvre és eleve úgy alkossa meg az egyes adatkezelési célokhoz rendelt jogszabályi rendelkezéseket, hogy azok a szükségesség alapelvi követelményét ne lépjék túl. Itt példaként hozható, ha a drón repülése során repülésbiztonsági okokból rögzítenie kell a repülési adatokat a jogszabály előírása szerint, és ha azok személyes adatokat is tartalmaznak, akkor a szabályozásba egy olyan előírás beépítése lenne javasolt, amely az ilyen adatokra további garanciális követelményeket írna elő, például, hogy ezen adatok rögzítését a drón által rögzített adatoktól elkülönülten és anonimizálva írnia elő, vagy, hogy ezen adatokat a repülés befejezését követően az adatkezelőnek felismerhetetlenné, beazonosíthatatlanná vagy hozzáférhetetlenné kellene tenni. Ezen műveletekre többféle technológiai megoldás is kínálkozik, ezekkel összefüggésben az Adatvédelmi Irányelv 29. cikke szerint létrehozott Adatvédelmi Munkacsoport 5/2014 számú véleménye az anonimizálási technikákról¹⁴ is nyújthat támpontot, de a legfontosabb cél a jogalkotó számára, hogy a drónok használatával gyűjtött és kezelt személyes adatot is csak az adatkezelési cél megvalósulása érdekében szükséges mértékig és ideig lehessen kezelni.

¹⁴ A 29. cikk szerinti munkacsoport 5/2014. sz. véleménye az anonimizálási technikákról, WP 216, Brüsszel, 2014. április 10.

Arányosság

A drónok adatkezelésének meg kell felelni az arányosság alapelvi követelményének is, így annak, hogy a drón által rögzített személyes adat csak az adatkezelési célhoz képest arányos mértékben kezelhető. Az adatkezelési célok értékelésére vonatkozó szempontrendszer szabályozásakor szükség mutatkozik annak jogszabályi rögzítésére, hogy az engedélyező hatóság a hatósági eljárásban értékelje mi tekinthető arányos adatkezelésnek. Itt hívja fel a Hatóság a jogalkotó figyelmét a „privacy by default” irányelv gyakorlati átültetésének szükségességére. Ez alapján a drónokra felszerelhető eszközök eleve úgy kerülnének meghatározásra beállításra, engedélyezésre hogy azok az adatkezelési célhoz képest aránytalanul sok, vagy eltérő adatot ne tudjanak gyűjteni, kezelni. Hiszen egy terület vagyonsvédelmi ellenőrzése esetén aránytalan adatkezelést valósítana meg a járókelők arcképmásának, mozgásának, stb. rögzítése, ezért az engedélyezési eljárás során erre fel kell hívni az adatkezelő figyelmét, engedély erre a tevékenységre – a Hatóság álláspontja szerint – nem adható. Még célravezetőbb, ha a vagyonsvédelmi célból használt eszközöket eleve úgy állítják be és szerelik fel a drónra, hogy az arcképmás, járás, testhőmérséklet stb. rögzítésére ne legyen alkalmas, csupán arra, hogy egy meghatározott területre történő vélhetően illetéktelen behatolás helyszínét és a behatolási kísérlet tényét jelezze. Talán ezen a példán is megmutatkozik, milyen nagy jelentősége van az egyedi hatósági eljárás során a magánszféra védelmi és adatvédelmi hatásvizsgálat elvégzésének, amely során a Hatóság az egyes adatkezelési műveleteket értékeli és egyediesítve engedélyezi.

Célhoz kötöttség

Garanciális jellegű a célhoz kötött adatkezelésre vonatkozó rendelkezések beépítése is a szabályozásba. A személyes adatot csak célhoz kötötten szabad kezelni, attól eltérő célból adatkezelés nem folytatható, úgyszintén kizárt a személyes adatok készletező jellegű gyűjtése, kezelése is, amely tilalmakat az Infotv általános tiltásán túl a Hatóság a drónokkal megvalósított adatkezelésekre konkrétan is javasolja kimondani. Szükséges lehet azon tilalom kimondása is, hogy egy meghatározott célból rögzített adat az adatgyűjtésre engedélyt adó hatósági engedélyben nem szereplő célra nem használható fel. Így például nem használható fel sem ingyenesen, sem visszerhes módon a mezőgazdasági földterületről készített felvétel a munkáltató ellenőrzési jogkörébe tartozó tevékenységre, stb.

Tájékoztatási kötelezettség

A tájékoztatási kötelezettség a drónok magánszféra- és adatvédelmi kérdései közül a legfontosabb kérdése. Az adatalanyok csak akkor tudnak megfelelő döntést hozni a személyes adataikról, ha megkapják az adatok kezelésére vonatkozó megfelelő tájékoztatást. A drónok esetében pedig az egyik fő problémát az jelenti, hogy az adatalany az adatkezelésről nem értesül, hiszen a drónok egész kicsik is lehetnek, magasan repül(het)nek, nincs, vagy alig hallható hangjuk van, így észlelésük nem egyértelmű. Ez kiegészül azzal, hogy a drón észlelése során rejtve marad az

adatkezelő személye, hiszen az adatalany csak egy apró repülő szerkezetet észlel, annak sem irányítóját, sem tulajdonosát nem tudja azonosítani, az adatkezelés célját, kiterjedését nem ismeri, személyes adatai rögzítését nem észleli, ezekről semmilyen információt nem kap. Mindezekre figyelemmel a Hatóság azt javasolja, hogy a jogalkotó írjon elő egy olyan azonosítási módszert a drónok üzemeltetőinek, használóinak, amely segítségével az adatalanyok könnyen beazonosíthatják az adatkezelő személyét és választ kaphatnak a fenti kérdésekre. Nem korlátozva az adatalanyok az Infotv által biztosított azon jogát, hogy bármilyen módon és az adatkezelő bármely elérhetőségén tiltakozhasson az adatkezelés ellen, vagy érvényesítse egyéb érintetti jogait, a fent említett engedélyezési eljárás során is javasoljuk, hogy az adatkezelő jelölje ki a kapcsolattartó személyt, aki az adatalanyokkal mind a tájékoztatási kötelezettség, mind az érintetti jogok érvényesítése során tartja a kapcsolatot. Az, hogy az azonosításra milyen technológia (digitális, esetleg kivetített, rádióhullámon sugárzott lajstromszám, hallható hang- és fényjelzés, nyilvános weboldal, köztéri jelek, ezek kombinációja, stb.) alkalmazásával kerül sor, abban a Hatóság nem kíván állást foglalni, de e tekintetben minimális követelménynek tartja a repülési útvonalat térben előre, valós időben és utólag is megjelenítő, kereshető és visszakereshető rendszer kiépítését. A tájékoztatási rendszer működhet egy erre rendszeresített internetes oldalon, ugyanakkor biztosítani kell azt is, hogy internetkapcsolattal és megfelelő technikával nem rendelkező adatalanyok is megfelelő tájékoztatást kapjanak a drónnal megvalósított adatkezelésről. Mindenképp fontos azonban, hogy az adatalanyok egyértelmű tudomást kell arról előzetesen szereznie, hogy a drón használója személyes adatainak kezelését mikor és hol kezdi, kezdheti meg. Azon harmadik személyek számára pedig, akiknek személyes adatait az adatkezelés során rögzítették és beazonosítható módon kezelik, lehetővé kell tenni, hogy az adatkezelés ellen megfelelő időben tiltakozhassanak. Megfontolandónak tartja a Hatóság azt is, hogy hatósági nyilvántartás kerüljön létrehozásra a drónokat kereskedelmi célból üzemeltető, használó személyek nyilvántartására. Egy ilyen regiszter nemcsak az adatvédelmi kérdések rendezését könnyítené meg a gyakorlatban, hanem a repülésbiztonsági, sőt felelősségbiztosítási kérdések hatékony kezeléséhez is hozzájárulna.

Itt hívjuk fel a figyelmet arra, hogy a tájékoztatás megfelelőségének követelményeivel összefüggésben 29-es cikk szerinti Adatvédelmi Munkacsoport több megállapítást is tett a hozzájárulás fogalom-meghatározásáról szóló 15/2011. számú Véleményében¹⁵ (a továbbiakban: Vélemény). Az Adatvédelmi Munkacsoport kimondta, hogy „különös jelentőséggel bír a tájékoztatás módja, illetőleg annak értékelésekor, hogy a hozzájárulás „tájékozott”-e. A tájékoztatás módját a tartalomhoz kell igazítani: a rendszeres, átlag felhasználó számára érthetőnek kell lennie.” A Véleményben a Munkacsoport azt is kifejtette, hogy kiemelten fontos a tájékoztatás elérhetősége és láthatósága: „az információt közvetlenül az egyénekhez kell eljuttatni. Az nem elég, ha az információ „elérhető valahol”. A tájékoztatásnak célzottnak, feltűnőnek és minden részletre kiterjedőnek kell lennie.”

A Hatóság felhívja a figyelmet ezzel összefüggésben, hogy az Infotv. 4. § (1) bekezdése úgy fogalmaz, hogy az adatok felvételének és kezelésének tisztességesnek és törvényesnek kell lennie. Ebből levezethető, hogy a megfelelő, előzetes tájékoztatás körében a tisztességes és törvényes

¹⁵ A 29. cikk szerinti munkacsoport 15/2011. sz. véleménye hozzájárulás fogalom-meghatározásáról, WP 187, Brüsszel, 2011. július 13.

adatkezelés azt a kötelezettséget állítja az adatkezelővel szemben, hogy a tájékoztatás bárki számára könnyen érthető és elérhető legyen. Emellett az adatkezelőnek megfelelő intézkedéseket kell hozniuk az adatkezelési tájékoztató megismerhetősége és elérhetősége érdekében. Az engedélyezési eljárás során az alábbi adatvédelmi kérdések figyelembe vétele javasolt:

- A tájékoztatónak strukturálnak, könnyen áttekinthetőnek kell lennie.
- Az Infotv. rendelkezéseiből fakadó követelmény, hogy az adatkezelési tájékoztatónak a személyes adatok felvételekor az érintettek számára rendelkezésre kell állnia, lehetőséget kell biztosítani annak megismerésére. A drónok által megvalósított adatkezelések atipikus jellegéből pedig az következik, hogy a tájékoztatónak az adatkezelés megkezdése előtt megfelelő időben már rendelkezésre kell állnia. Az információs társadalom jelenlegi, magas szintű környezetében alapvetően elvárható az is, hogy ezen túlmenően az adatkezelő biztosítsa az érintett számára annak lehetőségét, hogy a tájékoztató folyamatosan elérhető és megtekinthető legyen (így például az érintett egy erre kijelölt honlapon keresztül meg tudja tekinteni).
- Az adatkezelési tájékoztatót célszerű az adatkezelő elérhetőségeinek és az adatkezelés jogalapjának és céljának megadásával kezdeni, mivel ez bizalmat ébreszt az adatkezelő iránt azáltal, hogy az adatkezelési tájékoztató elején azonnal megismerik az érintettek, ki és milyen célból kezeli a személyes adataikat.
- Az adatkezelő elérhetőségei körében mindenképpen szükséges mind postai címet (hivatalos levelezési címet), mind elektronikus elérhetőséget (e-mail cím) megadni. Az adatkezelőnek olyan e-mail címet szükséges választania, amelynek levélforgalmát az adatkezelő rendszeresen figyeli, ellenőrzi és gondoskodik azok megfelelő időn belüli, érdemben történő megválaszolásáról.
- A tájékoztatóban továbbá fel kell tüntetni az adatkezelő hivatalos honlapjának címét, mivel az adatkezelési tájékoztató folyamatos elérhetőségét ezen keresztül lehet a legegyszerűbben biztosítani, így az érintettek bármikor könnyen és egyszerűen felvilágosítást kaphatnak, hogy személyes adataikat milyen adatkezelési körülmények mellett kezelik.
- Az adatkezelési tájékoztatóban fel lehet tüntetni továbbá az adatkezelő hivatalos telefonszámát is. Ezzel kapcsolatban érdemes megjegyezni, hogy azon keresztül legfeljebb általános tájékoztatást lehet adni az érintettek számára, de természetesen az érintett bármely jogának gyakorlásával kapcsolatos nyilatkozatát (így például az adatairól való tájékoztatást) csak írásban (elektronikus úton vagy postai úton) fogadhatja el az adatkezelő.
- Az adatkezelési tájékoztatónak tájékoztatást kell adnia az adatkezelés legfontosabb kérdéseiről: így legalább a személyes adatok megőrzési idejéről, tárolási körülményeiről, az érintetti jogok gyakorlásának legfontosabb kérdéseiről és a jogorvoslati lehetőségekről.

Adatbiztonság

Az adatbiztonság szintén kiemelt fontosságú. A klasszikus adatbiztonsági követelményeken túl itt a Hatóság két körülményre hívja fel fokozottan a figyelmet: a biztonságos adatkapcsolat és az elkülönített adatkezelés követelményére. Jelenleg a távirányított repülő, főleg a magáncélú használatban lévők a legtöbb esetben valamely internetszolgáltató által biztosított internethálózaton, leginkább Wifi technikával továbbítják az adatokat. A Hatóság felhívja a figyelmet arra, hogy ezen adattovábbítási módszert nem tartja biztonságosnak a személyes adatok kezelése szempontjából és javasolja, hogy az érintettek dolgozzanak ki olyan módszert (VPN, külön díjcsomag, kódolt hálózat, végponttól végpontig titkosított adattovábbítás), amelyen a személyes adatok biztonságosan továbbíthatók. Itt hívja fel a Hatóság a jogalkotó figyelmét az Európai Unió Bírósága 2014. április 08-i, C-293/12. és C-594/12. számú Digital Rights Ireland, valamint Seitlinger és társai egyesített ügyekben (2004/24/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvvel)¹⁶ hozott ítéletében foglaltak maradéktalan betartására is. Ezzel összefüggésben a Hatóság arra is felhívja a figyelmet, hogy a drónon tárolt adatok adatbiztonsági kérdéseket vetnek fel, így ezen adattárolási módot csak átmeneti jelleggel tartja elfogadhatónak.

A másik kérdés, amivel kapcsolatosan a Hatóság felhívja a figyelmet, az az adatok elkülönített kezelése. A drónok ugyanis a repülés biztonsága érdekében rögzíttek az eredeti céltól eltérő személyes adatokat is kezelnek (pl.: a célterületre történő repülés során repülésbiztonsági okokból rögzített személyes adatok). Ezekre mindenképp szükséges szigorú szabályok megállapítása és annak előírása, hogy ezen adatokat elkülönülten és felismerhetetlenné téve őrizzék meg és kezeljék az adatkezelők (ld. még a célhoz kötöttség pontnál leírtakat). Felhívjuk továbbá a figyelmet, akár a gyártók felé is érvényesítendő alapelvre, hogy nem szabad, hogy kényelmi funkciók adatbiztonsági szempontokat írjanak felül. A drónok használatát minden esetben csak akkor javasolt engedélyezni, ha azok megfelelnek az adatok biztonságos tárolási és kezelési követelményeinek.

Megőrzési idő

A drón segítségével gyűjtött személyes adat is csak az adatkezelés célja teljesülésének idejéig őrizhető meg. Ez a gyakorlatban azt kívánja meg az adatkezelőktől, hogy a cél teljesülése után (kép-, és kamerafelvételek, készített mérési eredmények átadása, felhasználása) a drón segítségével gyűjtött személyes adatokat töröljék. Ezzel összefüggésben a Hatóság felhívja a figyelmet arra, hogy nem lát arra lehetőséget, hogy az új technológia miatt az adatmegőrzési idő bármely felhasználás során kitolásra kerüljön. Általános követelményként a célhoz mérten legrövidebb idő, valamint a létező szabályokra utalás és az analógia fogalmazható meg. Az eredeti céltól eltérő célból átvett adatok esetén is a jogszabály az átvett adatok megőrzési idejére is tartalmazzon olyan konkrét szabályt, amely figyelembe veszi azon alapvető szintű követelményeket, hogy ilyen adatot csak akkor lehessen megőrizni, ha az más forrásból nem érhető el, csak állami célból, vagy engedélyezett kereskedelmi célból lehessen kezelni, és akkor is csak az annak érdekében feltétlenül

¹⁶ EUB C-293/12. és C-594/12. sz., Seitlinger és társai egyesített ügyek, 2014. április 8.

szükséges mértékben. Felhívjuk itt a figyelmet arra, hogy az engedélyezési eljárás során az állami célú adatkezelés esetében a hatályos szabályok figyelembe vételével, míg a kereskedelmi célból megvalósuló adatkezelés esetén az adatkezelési cél mérlegelésével kell a kérelemben megjelölt megőrzési idő megfelelőségét megállapítani és indokolatlanul hosszú esetben javasolt azt lecsökkenteni az indokolt időtartamra.

Eredeti céltól eltérő adatkezelés

Tekintettel arra, hogy ezen technológia a magánéletre a fentiekben kifejtetteknek megfelelően mennyire befolyásolóan hathat és hogy használatával személyes adatok igen nagy számban kerülhetnek egy adatkezelő birtokából egy másik adatkezelő birtokába az eredeti céltól eltérő adatkezelési célokra történő felhasználásukkal kapcsolatosan a Hatóság egyfelől csak törvényben meghatározott konkrét cél érdekében, meghatározott törvényes jogalap alapján és csakis a szükséges mértékben látja ezt megengedhetőnek. A Hatóság másfelől azt javasolja, hogy kereskedelmi célból csak a lehetséges adatkezelési jogalapokra való hivatkozással és csak abban az esetben kerülhessen sor, ha ahhoz az engedélyező hatóság korábban hozzájárult. Az egyes specifikus szabályok tekintetében ld. lentebb az egyes adatkezelési célok tekintetében megfogalmazott ajánlásokat.

Az érintett jogai

Végezetül a Hatóság felhívja a figyelmet az adatalanyok jogai legszélesebb körű érvényesülésének követelményére. Az adatalanyoknak lehetőséget kell kapniuk arra, hogy adataikhoz való hozzáférés jogát gyakorolhassák, ezen belül tájékoztatást kapjanak arról az adatkezelőtől, hogy milyen személyes adataikat kezeli. Ezen felül biztosítani kell, hogy az adatalany azok kijavítását, törlését, vagy zárolását kezdeményezze. Mindezek teljesítése és érvényre juttatása miatt is kiemelkedően fontos a fentiekben ismertetett regisztrációs kötelezettség és a hatósági engedélyezési eljárás. A regisztrációval és a hatósági engedély kiadásával egyértelműen eldönthető, ki az adatkezelő, és az adatalanyok kivel vehetik fel a kapcsolatot érinteti jogaik érvényesítése érdekében.

Az adatkezelőnek lehetővé kell tennie, hogy például az adatalany a személyes adatáról készült felvételt megtekinthesse, az azon szereplő személyes adat kezelése ellen tiltakozzon, annak törlését, kijavítását, vagy éppenséggel zárolását kérje. Az adatalany ezen joga érvényesítése során először a regisztráció során megjelölt kapcsolattartóval veszi fel a kapcsolatot. Itt tisztázniuk kell, hogyan kívánja az adatalany érinteti jogait gyakorolni, de mindenképp biztosítani kell egy olyan lehetőséget, amely során az adatalany személyes megjelenése útján az adatkezelő hivatalos helyiségében megtekintheti a személyes adatáról készített és tárolt felvételt, nyilatkozatot tehet az azzal kapcsolatos jogainak gyakorlásáról. A Hatóság azt ajánlja, hogy mindezen eljárás kerüljön jegyzőkönyvezésre a későbbi esetleges viták, nézeteltérések eldöntését megkönnyítendő. Ha az adatalany a személyes adatának törlését, módosítását, zárolását kéri, azt az adatkezelőnek lehetőség szerint a helyszínen és azonnal meg kell tennie, amelyről szintén jegyzőkönyv felvétele javasolt. Ha a személyes adat nem törölhető bármilyen oknál fogva, az adatalany tiltakozása ellenére történő további kezelése csak úgy tekinthető jogszerűnek, ha azt felismerhetetlen, beazonosíthatatlan,

hozzáférhetetlen, az adatalannyal összefüggésbe nem hozható állapotba hozzák. Az adatkezelő és az adatalany egyéb eljárásokban is megállapodhat (pl. a felvétel elektronikus megküldése, jelszóval történő feltöltése egy erre a célra fenntartott web felületre, stb.), de az eljárásban elsősorban az adatalany jogai érvényesítésének megkönnyítését kell szem előtt tartani.

Biztosítani kell továbbá azt is, hogy a drón használatával megvalósított adatkezelés ellen az adatalany még időben tiltakozhasson. Így az adatkezelésre vonatkozó, fentiekben részletezett előzetes tájékoztatások is kiemelkedő szerepe van. Ha az adatkezelésre vonatkozó előzetes tájékoztatás közzétételét követően egy ilyen tiltakozó nyilatkozat érkezik az adatkezelőhöz, azt mindenképp figyelembe kell vennie és ennek megfelelően módosítania kell az adatrögzítés, adatkezelés megvalósításának részleteit, amelyről megfelelő módon tájékoztatnia kell a tiltakozó adatalanyt és a nyilvánosságot is. (Például, ha a repüléssel érintett vagy a szomszéd ingatlan birtokosa, tulajdonosa az adatkezelés ellen tiltakozik, a kérdéses ingatlanról nem készíthetők felvételek, az adatkezelőnek a drón útvonalát meg kell változtatnia, ha ez nem lehetséges, kameráját bekapcsolnia az ingatlan vonatkozásában használnia nem szabad.) Ezen lehetőségnek mindenki számára elérhetőnek és ingyenesnek kell lenni, valamint a tájékoztatást olyan időben kell közzé tenni, hogy ésszerű határidőn belül az adatalanyok nyilatkozni tudjanak jogaik gyakorlásáról.

A Hatóság álláspontja szerint a tájékoztatás megtagadása csak az Infotv-ben rögzített esetekben elfogadható, amely ellen bírói és a Hatóság általi jogorvoslatot a születendő jogszabályban is biztosítani kell.

Magáncélú felhasználókra vonatkozó szabályok

A jogalkotónak megfelelő teret engedve ugyan az új technológia nyújtotta előnyöknek, mindazonáltal figyelembe véve a fentiekben ismertetett lehetséges veszélyeket és azt, hogy ezen terület könnyen teljesen átláthatatlanná és ellenőrizhetetlenné válhat, keretek közé kell szorítania a drónok magáncélú használatát is. Ez egyfőként történhet repülésbiztonsági megfontolások alapján (bizonyos méret, specifikáció felett már csak regisztrált és engedélyezett állami, kereskedelmi célú felhasználók használhatnának drónt), másfelől bizonyos megszorító rendelkezések jogszabályba iktatásával. Megfontolandónak tartjuk a magáncélú használatot hatóságilag kijelölt területekre korlátozni, és azt egyfajta egyszerűsített engedélyezési eljáráshoz és regisztrációhoz kötni az adatkezelő beazonosítása és az érintetti jogok érvényesítése szempontjából is. Ezzel összefüggésben szintén kívánatos lehet továbbá azon területek állami, önkormányzati kijelölése is, amelyen magáncélból üzemeltetett drón használható és azon területek megjelölése, ahová berepülésük kizárt.

A fentiekben túlmenően a Hatóság azt javasolja, hogy csak a drónnal megvalósított adatkezelések vonatkozásában és kizárólag kivételes jelleggel az Infotv szabályai kerüljenek kiterjesztésre a magáncélú felhasználók részére is. A Hatóság ezzel a véleményével nem kíván állást foglalni azokban a nemzetközi és európai szinteken is nyitott kérdésbe, hogy mi tartozik a magánhasználat fogalma alá és hogyan határozható el a magáncél a többi felhasználási céltól, hanem csak arra a megítélésre szeretne kitérni, hogy kimagaslóan nagy veszéllyel szemben kíván legalább ilyen jellegű védelmet javasolni, amely a drónok magánhasználatához kapcsolódó adatkezelések jelentenek. Erre a szigorú álláspontra annak figyelembe vételével jutott, hogy ezen eszközök már most is úgy kaphatók a

kereskedelmi forgalomban, hogy azokat olyan kép-, hang-, videofelvételek készítésére teszik alkalmassá, készítik elő, hogy azon más személy, más személyek személyes adatai is szerepeljenek és ezen adatokat a lehető legegyszerűbben „megoszthassák” az adatkezelők az infokommunikációs médiumokon, szociális hálózatokon. Ezen személyes adatok tárolása, megőrzési ideje teljes egészében az adatkezelőn múlik, ezen területeket egyelőre semmilyen konkrét szabály, iránymutatás nem szabályozza, ahogyan azt sem kivel és milyen körülmények között osztja meg az így megszerzett és kezelt személyes adatokat. Továbbá a fentiekben is kifejtett atipikus adatkezeléssel lehetőség nyílik más személyek kizárólagos magánterületét érintő adatkezelés folytatására, amely ellen enélkül csak a polgári jog általános szabályai szerint lehetne tiltakozni, fellépni, kárigényt érvényesíteni. Tovább erősítette e javaslat megtételében a Hatóságot az is, hogy a jelenlegi magyar jogi szabályozás lehetővé teszi a magáncélból készült felvételek bírósági eljárásban¹⁷ bizonyítékként történő felhasználását, amely a drónokkal megvalósult adatkezelésekre vonatkoztatva tovább csökkenti a magánszféra zavartalanságához való jogot, hiszen így a más megfigyelésszerű követése, adatai rögzítése a jogérvényesítés egyik meghatározó elemévé is válhat, amely ellen az állampolgárok nyilvánvalóan védelemre szorulnak. További érv az Infotv hatályának ezen adatkezelésekre való kiterjesztésére az is, hogy ennél a fajta adatkezelésnél legtöbbször nincs meg a törvényes jogalap az adatkezeléshez, hiszen az érintett hozzájárulásának ekként értelmezése szinte teljesen értelmetlen a felvétel tényéről nem tudó, azt nem észlelő, az ellen időben tiltakozni nem tudó, stb személy vonatkozásában. Mindezeket figyelembe véve a Hatóság úgy véli, hogy azok ellen, akik ezen új technológiát úgy kívánják felhasználni, hogy mások magánszféráját zavarják vagy megsértsék, az állampolgároknak a polgári jog által biztosított jogvédelemnél konkrétabb, speciálisabb jogvédelemre lehet szükségük. Ezen körben a legfontosabb, hogy az adatalany minden esetben olyan tájékoztatást kaphasson, amely alkalmassá teszi arra, hogy a magánszférájának védelme, a személyiségi jogai és személyes adatai védelmében eredményesen fel tudjon lépni.

A Hatóság kész arra, hogy az Infotv hatályának illetően kiterjesztése esetén részletes ajánlást készítsen az Infotv egyes rendelkezései javasolt gyakorlásának egyes kérdéseiről.

Speciális kérdések

A távirányított repülők üzemeltetésével és használatával kapcsolatosan felmerülő, speciális kérdés a jogos védelemre és a birtokvédelemre vonatkozó szabályok alkalmazásának kérdése. A Hatóság azon a véleményen van, hogy a birtokvédelem tárgykörében egy esetleges jogtalan „bepülés” birtokháborításnak minősülhet, amely ellen igazgatási úton (a jegyzőtől és/vagy bíróságtól) lehet jogorvoslatot kérni. A Hatóság felhívja a figyelmet arra, hogy a távirányított repülő ellen nem lehet birtokvédelem címén önhatalommal fellépni, hiszen annak jogellenes használata semmilyen módon nem jelenti a dolog feletti hatalom elleni fenyegetést, csupán a dolog (ingatlan) zavartalan használatát sérti, amely ellen igazgatási úton lehet fellépni. A személyes adatok jogosulatlan, törvényellenes kezelése ellen a Hatósághoz és a bírósághoz lehet fordulni jogorvoslatért. A jogos védelem és a jogos védelmi helyzet megítélésével kapcsolatosan a Hatóság felhívja a figyelmet, hogy a 4/2003. számú BJE határozat alapján jogos védelmi helyzetben az védekeznek, akit előzőleg

¹⁷ A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (1)-(4) bekezdései és a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 3. § (5) bekezdés a szabad bizonyítás elvéről

jogtalanul megtámadtak. A jogosan védekező a jogot védi a jogtalansággal szemben. A támadás olyan tevékenység, amely megvalósítja valamely bűncselekmény (szabálysértés) törvényi tényállásának ismérveit. A támadás objektív ismérve annak jogtalansága. A jogtalan támadás elhárításának kockázatát, következményeit a támadónak kell viselnie. Ezek alapján, ha a drón használója megvalósítja a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényben (továbbiakban: Btk.)¹⁸ foglalt valamely törvényi tényállást (ilyen lehet tipikusan a személyes adattal visszaélés, Btk.119.§., a magánlaksértés szabálysértési változata, a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény (továbbiakban: Szabs.tv)¹⁹. 166. §., zaklatás alapesete Btk. 222.§.) vele szemben jogos védelemnek lehet helye. Ezen kérdéskört minden bizonnyal a bíróságok fogják részleteiben kimunkálni.

3. Állami célú felhasználásra vonatkozó ajánlások

- **Szükségesség:** A fentiekben kifejtettek alapján állami célból is csak a szükségességi szabályok betartásával kezelhető személyes adat. Készletező, megfigyelésre irányuló, vagy annak lehetőségét magába foglaló adatkezelés nem megengedhető. Különösen igaz ez a bünygyi célú adatkezeléseknél, ahol ugyanúgy követelmény, hogy a drónnal megvalósított adatkezelést csak egyedi ügyben, a büntetőeljárás megindítása után és a leplezett vagy titkos megfigyelésre irányadó büntetőeljárás szabályok, azaz előzetes bírói engedéllyel lehessen alkalmazni. A Hatóság felhívja a figyelmet, hogy drónok segítségével történő közterület-megfigyelés, ott vagy máshol készletező személyes adatgyűjtés meghatározott személyről, személyek csoportjáról nem felel meg a szükségesség alapvető követelményeinek.
- **Arányosság:** A drón segítségével rögzített adatok kezelése – az adatkezelés céljának fényében – felveti az arányosság problémáját. Mivel ezen technológia segítségével személyes adatok az eddigieknél könnyebben is gyűjthetők, arra azonban figyelni kell, hogy ezen adatok csak akkor kezelhetők, ha kezelésük az adatkezelés céljával arányosan történik, és az arányosság mértéket nem lépik túl. A kezelt adatoknak meg kell felelniük az állami célú felhasználás során is a szükségesség és az arányosság követelményének, illetőleg mérlegelni kell, hogy a drón használatával elérni kívánt cél megvalósítható lenne-e egyéb, a magánszférát kevésbé érintő módon. Így a bünygyi felderítő, bűnüldöző munka során is mindig értékelni kell az adott cselekménynek az ártatlan (nem gyanúsított) személyek magánszférájára kifejtett hatást és a lehetséges változatok közül mindig a legcsekélyebb beavatkozással járó ajánlott választani.
- **Célhoz kötöttség:** Az adatkezelés teljes egésze során érvényre kell juttatni az adatkezelésnek az Infotv 4.§-ban is megfogalmazott alapelveit, de minimálisan szem előtt

¹⁸ http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1200100.TV&celpara=#xcelparam

¹⁹ http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1200002.TV

kell tartani, hogy a személyes adat az adatkezelés céljától eltérően nem kezelhető. Tehát az Infotv rendelkezései szerint csak olyan adat kezelhető, amely az adatkezelés céljával egybevág. Így például egy folyó áradásáról drónnal felvett mérések, felvételek esetén az oda-visszaúton rögzített felvételek nem kezelhetők, csakúgy, mint a szomszédos, közeli földterületre, közelben tartózkodó személyekre vonatkozó adatok sem. Továbbmelve, állami célból is csak olyan adat kezelhető, amely a cél szempontjából szükséges, azaz egy műemlékkel kapcsolatos műemlékvédelmi célú adatkezelésbe nem tartozhat bele a műemléket látogatók, körülötte sétálók, a közelben munkát végző személyek, közlekedő gépjárművek adatának kezelése, egyéb ismertető jegyei. Mindezzel összefüggésben a személyes adat csak addig kezelhető, amíg a cél meg nem valósult, azaz a légi felvételeket a készítője csak az árvízi munkálatok befejezéséig, míg a műemlék esetében annak felújításáig őrizhetők meg. A felvétel más célból (pl: adatbázis építése, biztosítási események listázása, bizonyítása) nem kezelhető, más személynek nem adható ki, azokat a cél megvalósulása után az adatkezelőnek törölni kell.

- **Eredeti céltól eltérő adatkezelés:** Külön szükséges szólni a drónnal megvalósult adatkezelések során kezelt adatok állami szervek általi átvételéről, az eredeti céltól eltérő célra való felhasználásáról. Tekintettel azon érvekre, amelyeket az előzőekben kifejtettünk arról, hogy ezen technika mennyire súlyosan beavatkozik a személyek magánszférájába és mennyire kevésbé követhető az adatkezelés menete, a Hatóság azt javasolja, hogy az ilyen technikával készített felvételek átvételére külön rendelkezések kerüljenek kidolgozásra. Ezek során szükséges lenne meghatározni azokat a törvényes jogalapokat, amelyek esetén, egyedi ügyben ilyen módon kezelt személyes adatok átvehetőek lennének. Ezen belül javasoljuk, hogy az így készült felvételeket, személyes adatokat csak egyedi ügyben, büntetőeljárás megindítása után és bírói engedéllyel lehessen átvenni, lefoglalni, bizonyítékként hivatalos eljárásban felhasználni. A Hatóság azon a véleményen van, hogy állami büntetőigény, de magánjogi igény érvényesítésére sem tisztességes jogellenesen készült bizonyítékokat felhasználni.

- Összefoglalva: a drónok segítségével kezelt adatok esetében a fenti kritériumok elemzésekor az alábbi szempontokat kell megfontolni:
 - A drón használata jogszerű-e?
 - A drón használata szükséges-e a meghatározott cél eléréséhez (szükségesség). Azaz a drón használata elengedhetetlen-e az adott állami feladat ellátásához, ezzel kapcsolatban keletkezett igény kielégítéséhez, vagy csupán annak egy kevésbé költséghatékony alternatívája?
 - Az adatkezelés készletező adatgyűjtésre, adatkezelésre, megfigyelésre irányul-e?
 - A drón használatával megvalósuló adatkezelés megfelel-e a kitűzött célnak? (célhoz kötöttség) Azon nem terjeszkedik-e túl?
 - A drón használata mennyire arányos az adott cél elérése érdekében (arányosság)? Van-e a magánszférát kevésbé érintő módszer? A magánszférának a rendszer működtetéséből eredő korlátozása vajon arányban áll-e a várható előnyökkel Ha viszonylag kisebb az előny, például csak egy

minimális költségmegtakarítást eredményez, akkor a magánszféra korlátozása nem arányos az elérendő célokkal.

- A kitűzött célt vajon el lehet-e érni a magánszférát kevésbé korlátozó módon (megfelelő alternatívák hiánya). Ha egyes alternatív intézkedések ugyanolyan hatékonyak lennének a kitűzött célra tekintettel, a rendszer üzemeltetője köteles az alternatívák közül választani.
 - Hatékony-e a kiválasztott eljárás a cél elérése érdekében (hatékonyság)?
 - Az adatkezelés során biztosítani kell továbbá az adatok pontosságát, teljességét és – ha az adatkezelés céljára tekintettel szükséges – naprakészségét, valamint azt, hogy az érintettet csak az adatkezelés céljához szükséges ideig lehessen azonosítani.
 - Megtörtént-e az érintettek tájékoztatása? Ha nem jogszerű-e a tájékoztatás mellőzése?
- **Tájékoztatási kötelezettség:** Állami célú felhasználás során is mindenben meg kell felelni a tájékoztatási kötelezettség fentebb részletezett követelményeinek azok megtagadása, azoktól való eltérés csak törvényben meghatározott esetekben, kivételes jelleggel lehetséges. A tájékoztatáshoz való jog közérdekből történő korlátozására csak törvényben külön meghatározott esetekben és csak egyedi ügyben lehetséges.
 - **Megőrzési idő:** A jelenleg irányadó szabályok alkalmazandók, a megőrzési idő kitolására nincs mód.
 - **Érintetti jogok:** A tájékoztatáshoz való jogot minden állami szervnek tiszteletben kell tartania. Az érintetti jogok egyébiránt csak az Infotv. 19.§-ban megállapított kivételek esetén korlátozhatók.

4. A kereskedelmi célú felhasználásra vonatkozó ajánlások

- **Célhoz kötöttség:** A drón csak a jogszabályban megjelölt és az engedélyező hatóság által engedélyezett célra használható fel az engedélyben megjelölt ideig és mértékig. Az ettől eltérő célú adatkezelést újra engedélyeztetni kell. Az adatkezelés céljának megválasztásakor mindig figyelemmel kell lenni a törvényes jogalapokra is és csak azokkal összhangban álló cél választása javasolt.
- **Szükségesség:** A drón segítségével csak a cél eléréséhez szükséges személyes adat rögzíthető. Biztosítani kell és az engedélyezési kérelemben meg kell jelölni azon eljárásokat és módszereket, amelyekkel a nem szükséges személyes adatot törlik, vagy felismerhetetlenné, beazonosíthatatlanná, hozzáférhetetlenné teszik. Figyelembe kell venni, hogy a magánszféráját, magánéletét a drón felhasználásával végrehajtott adatkezelés csak olyan mértékben zavarhatja, amely feltétlenül szükséges és elkerülhetetlen. A személyes adatok védelmét és kíméletét az egész adatkezelés során figyelembe kell venni, sőt a Hatóság azt javasolja, hogy az adatkezelők eleve úgy alkossák meg eljárásaikat a születendő jogszabály keretein belül, hogy az a legkisebb hatást gyakorolja a magánszemélyek

magánéletének háborítatlanságára. A hatóság felhívja itt is a figyelmet a fentiekben részletezett „privacy by design” és a „privacy by default” alapelvek érvényesítésére. Így például, ha hatósági okokból szükségesnek is mutatkozna a drón repülési adatainak, röppályájának teljes rögzítése, gondoskodni kell arról, hogy a drónon legyen olyan adatrögzítő, amely ezen adatokat olyan módon rögzíti, hogy a személyes adatok ne legyenek kiolvashatók, kinyerhetőek, elsősorban a rögzített adatok elkülönítetten és zártan kezelésével, kép-, videó felvevővel gyűjtött adatokon szereplő személyes adatok kikockázásával, elhomályosításával. Gondoskodni kell arról, hogy az adatokat a drónról a lehető legrövidebb időn belül töröljék. A tájékoztató, rögzítő berendezéseket eleve úgy kell beállítani, hogy a céltól eltérő adatot ne rögzítsenek.

- **Arányosság:** A kereskedelmi célú drónnal megvalósított adatkezelésnek is arányosnak kell lennie, csak annyi és olyan mérvű személyes adat rögzíthető, amely feltétlen szükséges az adatkezelés céljának megvalósulásához. Különös tekintettel kell lenni itt a különleges adatokra. Így egy vallási rendezvény biztonságának biztosítása céljából megvalósuló adatkezelés esetén például a résztvevők nevének, arcképmásának, vallási felekezeti hovatartozásának rögzítése ellentétes lenne az arányos adatkezelés követelményével. Itt is mindig mérlegelni szükséges, hogy az adatkezelés nem valósítható-e meg a magánszférát kevésbé érintő módon.
- **Eredeti céltól eltérő adatkezelés:** A kereskedelmi célú adatkezelésnél is figyelembe kell venni az eredeti céltól eltérő célból történő adatkezelések esetén a magánszféra-védelmi és adatvédelmi szempontokat. Így például csak akkor javasolt lehetővé tenni, hogy egy meghatározott célból rögzített adatokat más célból felhasználjanak, ha azok kezelése a törvényben rögzített valamely törvényes jogalap alapján lehetséges, és amelyre az engedélyező hatóság engedélye is vonatkozik. Fontos lehet ezért, hogy a privacy by design elv ne csak a szabályozásban érvényesüljön, és hogy a technológia előre fel tudjon készülni olyan megoldásokra, amelyek adatvédelmi szempontból is kielégítőek, így például képessé lehessen tenni a drónt arra, hogy ha sugázmérésre használják, akkor automatikusan, minden egyéb felvevő segítségével nélkül a célhoz repüljön és csak a vizsgálandó sugárzásról vegyen fel adatokat.
- **Tájékoztatási kötelezettség:** Az adatkezelőnek különös gondot kell fordítania a tájékoztatásra, általános szabályként alkalmazandó, hogy az adatkezelésről való tájékoztatásnak mindig az adatkezelés előtt olyan időben kell megtörténnie, hogy az ellen az érintettek tiltakozhassanak és olyanoknak kell szólnia, akiket az adatkezelés érint vagy érinthet. Mindezek mellett az adatkezelésről valós időben is tájékoztatni kell az adatalanyt, csakúgy, mint annak befejezése után is biztosítani kell, hogy az adatalanyok ésszerű időn belül az adatkezelésre vonatkozó részleteket megismerjék és érintetti jogukat

gyakorolhassák. Felhívjuk a figyelmet, hogy a tájékoztatás módját és mértékét mindig az adott helyzetre kell egyéniesíteni. Az interneten való tájékoztatás némely esetekben elegendő, míg más esetekben elégtelen módszernek bizonyulhat.

- **Megőrzési idő:** Az engedélyezési eljárásban meg kell konkrétan jelölni a megőrzési időt, amely elteltével a személyes adatot véglegesen és visszafordíthatatlanul törölni kell.
- **Érintteti jogok:** Az érintteti jogok gyakorlását lehetővé kell tenni az adatalany számára ezzel összefüggésben pedig az adatkezelőnek először is olyan személyt kell kijelölnie kapcsolattartónak, aki fogadni és feldolgozni képes az adatalanyok megkereséseit, indítványait. Ki kell alakítani egy olyan rendszert, amely segítségével az adatalanyok lehetősége nyílik megismerni a róla kezelt személyes adatokat, amelyet minimálisan az adatalany részére az adatkezelő hivatalos helyiségében biztosítani kell. Fel kell előre készülni a nem törölhető adatok felismerhetetlenné, beazonosíthatatlanná, hozzáférhetetlenné tételére. Fel kell arra is készülni, hogy a célhoz kötött adatkezelésre vonatkozó szabályok megsértése nélkül, hogyan és milyen környezetben kerül majd tárolásra az adatalany kérésére zárolt adatok.

5. A magáncélú felhasználóknak szóló tanácsok

A Hatóság tekintettel arra, hogy egyelőre nincs hazai szabályozás a tárgyban, de a drónok viszonylag alacsony áron elérhetőek mindenki számára és arra, hogy a magáncélú felhasználás kiemelkedően magas kockázatokat is rejthet a mások magánszférájának zavartalansága szempontjából, az alábbiakra hívja fel a figyelmet. A Hatóság felhívja a figyelmet arra, hogy az alábbi tanácsok csak a drónokkal megvalósított adatkezelések egyes kiemelkedő kérdéseit érintik és a jelenlegi jogszabályi környezetet veszik alapul.

- A drónok nem megfelelő használata könnyen bűncselekményt, szabálysértést (Btk. 219.§, Szabs.tv. 166.§, Btk. 222.§) valósíthat meg, amely esetében a drón csak elkövetési eszköz, a felelősség a használóját, irányítóját terheli.
- A drónok használatával megvalósuló adatkezelések során a vonatkozó jogszabály megjelenéséig is elkerülhetetlen az Infotv rendelkezéseit betartani
- A drón használatával megvalósuló adatkezeléssel érintetteket olyan tájékoztatásban kell részesíteni, amely alkalmas arra, hogy az adatalany eredményesen fel tudjon lépni személyiségi jogai és személyes adatai védelme érdekében
- A drón segítségével más személyek személyes adata akár véletlenül is nagy mennyiségben rögzíthetők, más személy magánszférája nagy mértékben megsérthető, amely adatokat és magánszférát az Infotv szabályai és ezen ajánlás szerint védeni kell.
- A drón nem használható más megfigyelésére, követésére (kivéve, ha ehhez a jogosult előzetesen hozzájárult)
- Más emberi méltóságát sértő felvétel drón használatával (sem) készíthető még magánhasználat céljából sem
- Kiskorúak személyes adatainak védelmére különös figyelmet kell fordítani a drón használata során is.
- A drón nem használható olyan tevékenységre, amely állami feladat (pl.: közbiztonság, bűncselekmény üldözése, katasztrófa elhárítása, tűzoltás stb.) körébe tartozik.

- A drón magáncélú használata során is meg kell mindenben felelni az adatkezelő beazonosítási kötelezettségnek, amely érdekében az alábbiak fokozott megtartását javasolja a Hatóság:
 - A drón használata előtt be kell szerezni a szükséges hatósági engedélyt, a drón csak a hatósági engedélyben rögzített célra és mértékben használható
 - Lehetőséget kell biztosítani arra, hogy az adatkezeléssel kapcsolatban az adatalányok érintetti jogait gyakorolják. Így például, ha valaki nyaralása során olyan képeket készít drón segítségével, amelyen más személy is rajta van és ez utóbbi kifejezetten tiltakozik ez ellen, a drón illetően használatát abba kell hagyni vagy olyan körre kell szűkíteni, akik az adatkezelésbe beleegyeztek
- Közterületen használatuk hatósági engedély köteles.
- Nyilvánosságra (nyílt internet, közösségi média) nem hozható olyan személyes adat, amelyre vonatkozóan az adatkezelőnek nincs előzetes hozzájárulása az adatalány részéről.

Budapest, 2014. november 14.

Dr. Péterfalvi Attila

elnök
c. egyetemi tanár